

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi		In alte valute tariful este majorat pentru acoperirea cheltuielilor bancare :
FRANTA	FRF 250	DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35
EUROPA	FRF 300	
Cu avionul :		
AFRICA		
AMERICA DE NORD	FRF 350	USA 60 sau echivalent
ISRAEL		
AMERICA DE SUD		
ASIA	FRF 400	USA 70 sau echivalent
AUSTRALIA		

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France
Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F
 Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris
 Téléfax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 224

7 mai 1994

DE-A DEMOCRAȚIA

Pe 7 aprilie, Regele Mihai și Regina Ana au depus o cerere de viză și pașapoartele la ambasada română din Berna, dorind să petreacă Paștele ortodox la Timișoara, la invitația Mitropolitului I.P.S. Nicolae Corneanu și a Primăriei orașului. Negocierile au fost purtate la București, între reprezentantul familiei regale, George Antoniadă și o echipă formată din Ion Gorita, secretar de stat la Externe, gen. Dănescu, ministru adjunct la Interne și Procurorul General V. Manea Drăgulin..

Până în 22 aprilie s-a discutat o varianta care conținea, ca principală condiție - acceptata -, obligația ca familia regală să locuiască într-o casă de vânătoare, la cca 20 de km de Timișoara, în care poposea și Ceaușescu.

În 26 aprilie, după terminarea marelui show Crans-Montana, brusc, echipa guvernamentală a revenit asupra primei variante. Timișoara a fost exclusă ca destinație, fiindcă autoritățile n-ar putea asigura pașa oaspeților. A apărut atunci în discuție Capitala. Într-adevăr, alte invitații fuseseră lansate din București - cea semnată de 84 de parlamentari, cea semnată de 31 de academicieni și cea semnată de 12 organizații nepartinice (printre care Liga Studenților, Alianța Civică, sindicatul țăranilor, POROPACT, Liga Șomerilor ș.a.). Echipa de negociatori a executivului a supralicitat,

scotînd pe refuzul, care a și venit : dacă e vorba de București, atunci va fi lansată o invitație oficială a guvernului!

În a treia fază a negocierilor au apărut alte orașe care să le substituie pe primele două: Curtea de Argeș, Putna (doar ca reședință, Învieria urmînd să se sărbătorească la o biserică din regiune) și Olănești! Ba chiar un reprezentant al Ministerului de Interne a declarat că, oricum, ei sunt cei care vor alege în ultimă instanță, așa că au decis: Olănești! "la ape"... Negocierile s-au rupt în 29 aprilie, în Joia Mare.

E limpede că scenariul, în care variantele acceptabile și cele inacceptabile urmau să se succedă într-un doazaj suficient de abil și umilitor încît să provoace un refuz, era urzit de la început. Dacă ar fi fost acceptată, prin absurd, destinația Olănești, ea ar fi fost agrementată cu alte condiționări inadmisibile.

Cinismul autorităților ("Guvernul regretă că invitația adresată fostului suveran a fost declinată de anturajul său!") a fost blamat pîna și de publicațiile care n-au manifestat vreodată afinități monarhice, fiindcă, dincolo de orice, rămîne spectacolul insuportabil oferit țării de autorități, un concentrat a patru ani de guvernare: meschinărie vicleană, minciună și lașitate.

A.C.

a ziaristilor, a căruia corupție a fost demonstrată degeaba...), gen. Stănculescu reprezentînd firma Balli Trading etc, etc.

Deși, pentru animație, autoritățile au anunțat, în ajun, liberalizarea cursului leului, "mesaj de funcționare a mecanismului de piață în România", pentru Petre Roman, absența reprezentanților lumii afacerilor se datorează "imaginii din start a situației economice din România și imobilismului economic, care este în fond politic". De altfel, la ședința despre privatizare s-a aflat că România ocupă locul patru, după Ungaria, Polonia și Cehia în privința penetrării de capital străin. Iar Centrul de presă de la Crans Montana n-a avut știre de vreo tranzacție.

Au venit patru șefi de stat, dintre care, Yasser Arafat, prim-miniștri și viceprim-miniștri, miniștri de externe, printre care Shimon Peres, secretari generali de organizații internaționale, mai toți din Orientul Mijlociu și din Est, și au fost de față peste 700 de ziaristi acreditați. O absență remarcabilă a fost aceea a președintelui Snegur și a prim-ministrului Sangheli, în locul cărora a venit viceprim-ministrul Ion Guțu, agasat cu întrebări despre diferența între "moldovean" și "român". Și-au decmandat sosirea premierul rus și adjunctii lui. Ministrul ucrainean de economie n-a mai venit, fiind reprezentat și el de un adjunct. Cele mai numeroase delegații: Bielorusia, 21 de persoane, Egipt, 15, Georgia, 12, Croația, 9, Elveția, 8 ("Adevărul"). În total, 2552 de participanți, din 72 de țări, dintre care 1800 din rîndul gazdelor.

S-au dezbătut 16 programe, printre care regiunea economică a Mării Negre, care ar putea deveni o piață "complementară" față de cea a Uniunii europene, cum a spus ministrul de externe al Turciei, H. Cetin.

În ziua deschiderii, în prezidiu se aflau președintele Forumului, Jean-Paul Carteron, Ion Iliescu și Catherine Lalumière. Primul dintre vorbitori a spus că România, "un far avansat al culturii latine în această parte a lumii", oferă în Europa Centrală una dintre cele mai mari piețe. Ion Iliescu a început de acum 3500 de ani, evocînd luptele dintre daci și romani... Catherine Lalumière a vorbit despre importanța presei dar mai ales a televiziunii libere ca probă a angajării unei țări pe drumul democrației, despre folosirea corectă a creditelor străine, după care i-a acordat lui Ion Iliescu medalia Consiliului Europei rezervată

pag. 3

SHOW-UL INTERNAȚIONAL

Forumul Crans-Montana a început în 21 aprilie la București, în fosta Casă a Poporului, devenită Palat al Parlamentului, și a durat patru zile. Înființat în 1989, cu fonduri ale acestei Uniuni Sovietice, zic gurile rele - Forumul are ca scop promovarea, la înalt nivel, a contactelor internaționale politice și economice prin întîlniri la fiecare 2 ani în străinătate și, anual, în Elveția. Președintele Fundației, Jean-Paul Carteron, a motivat alegerea din acest an pentru "poziția geopolitică a României", și, se pare, la o sugestie mai veche a lui Petre Roman.

Partea română a cheltuit, cca 35 de miliarde de lei - sumă care provine din bugetul anului în curs, încă nedezbătut în Parlament (!) - pentru amenajarea clădirii, cazare, transport. Taxa de participare a fost de 1000 de dolari pentru oamenii de afaceri străini, iar pentru cei

români, 500 de dolari.

Dominant a fost numărul politicianilor - 842 (dintre care 437 români). Oamenii de afaceri, 516, dintre care doar 140 străini, au fost foarte puțini din Occident, în afară de Banca Mondială și BERD.

A fost prezent, în schimb, Arkadi Volski, președintele Uniunii Industriașilor și Întreprinzătorilor din Rusia (adică al complexului militaro-industrial), care a susținut, alături de omul de afaceri român George Păunescu, redeschiderea piețelor tradiționale româno-ruse, pentru că "piețele vestice sunt închise producției noastre nefiind competitivă pentru a conlucra acolo (...) să facem noi (cei doi industriași) ceea ce guvernele noastre nu vor să facă". A fost observată și apariția meteorică a acad. Primakov, șeful serviciilor secrete moscovite, care s-a întîlnit cu alt profesor, Virgil Măgureanu. Au mai participat, dintre firmele românești, Agricola Internațional (Petre Plăcintă), Agroexport (Triță Făniță, oia neagra

ILIE ILAȘCU CĂTRE IURIE ROȘCA

"Mi-au luat cu forța ziarele, tranzistorul, am fost dezbrăcat și lăsat numai în maiou și desculț pe podeaua de beton. Mi s-a spus că deputații din Republica Moldova nu au dreptul să aibă așa ceva ... ce nu au reușit cu bocancii și cu pumnii au făcut cu balonașul cu gaze lacrimogene.... Aproape în fiecare zi mi se propune săpun și funie. Săpunul îl iau și funia le spun s-o trimeată lui Smirnov... Mi se promite că dacă îmi voi da demisia din parlament, mi se va schimba pedeapsa capitală în 20 de ani de pușcărie... De altfel, în jurul zilei de 9 mai voi fi executat... Nu știu cui îi stă în gât deputăția mea. Analizând tot ce mi s-a întâmplat în ultimele luni, am ajuns la concluzia că tot ce mi s-a întâmplat vine de la Chișinău.

Iurie, du-te la Snegur, iar dacă nu dorește să te primească, du-te la Lucinschi și spune-le că orice organism are o limită, iar al meu este pe sfârșite...Iar dacă nu vor dori să facă nici atît, spune-le că îi rog să dea indicații lui Smirnov să fie executat cît mai repede, întrucît este imposibil să mai rezist. Ei pur și simplu mă vor omori înainte de execuție" (Scrisoare adresată în aprilie 1994, publicată în săptămînalul "Țara" de la Chișinău)

Nina Ilașcu, soția lui Ilie Ilașcu, a declarat, într-un interviu acordat la BBC, că "deși parlamentul de la Chișinău a format o comisie însărcinată cu rezolvarea cazului Ilașcu și a avut chiar o întîlnire cu președintele Snegur, pînă în prezent nu s-a putut ajunge la nici un compromis". Autoritățile nistriene, pe de altă parte, cum a comunicat avocatul lui Ilie Ilașcu, Ion Bozian, nici n-au examinat pînă acum demersurile diverselor organizații internaționale privind grațierea lui Ilie Ilașcu, astfel că sentința capitală rămîne încă în vigoare. ("Adevărul")

PE SCURT

■ Președintele Moldovei, Mircea Snegur, s-a întîlnit cu Igor Smirnov, președintele autoproclematei republici nistriene, în prezența reprezentantului misiunii CSCE în Moldova și a unui emisar al președintelui Elțin. Snegur și Smirnov au căzut de acord asupra recunoașterii unui statut juridic "de stat" al Transnistriei, convenindu-se totodată asupra unui program eșalonat de realizare a relațiilor de stat între Moldova și Transnistria. ("22")

■ Parlamentul european a decis să amîne pînă în vară alegerea judecătorului din partea României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, dat fiind că cele trei candidaturi propuse de România n-au fost validate de Parlament.

■ Scandalul locuințelor de serviciu, repartizate abuziv și uneori vîndute de beneficiari, a izbucnit în 19 aprilie în Parlament. O nouă înființată comisie, la soliciatrea PL '93, împotriva căreia au votat numai reprezentanții partidului de guvernămînt, ar fi trebuit să cerceteze repartizarea locuințelor solicitate de parlamentari și angajații Parlamentului. Dar, la propunerea lui Traian Băsescu (PD-FSN), atribuțiile ei se vor extinde și asupra angajaților președinției și guvernului, ceea ce, pentru PL '93 înseamnă tărgănarea anchetei. "Adevărul" (27 aprilie) revelează ca însuși Adrian Năstase - președintele partidului de guvernămînt și al Camerei Deputaților - pe care evenimentele din decembrie 1989 l-au aflat într-o vilă cu 2 etaje, ca ginere de ministru și diplomat, devenit brusc "revoluționar" s-a învîrțit de cîteva case în plus, printre care și de un bar administrat de socru și de soție...

■ Un exemplu elocvent al presiunilor și șantajelor este raportul comisiei anticorupție, care trebuia prezentat în 30 martie și care continuă să facă obiectul disputelor și negocierilor secrete. De ce? Pe de-o parte fiindcă, pentru a "echilibra" vinovățiile unor miniștri din cabinetul Văcăroiu - de altfel cei desemnați de celebrul raport "Florică" -, reprezentanții majorității din Comisie, în frunte cu președintele ei Remus Vonica, au adăugat incriminări privitoare la guvernarea Roman.

Partidul acestuia din urmă face presiuni ca raportul să se refere doar la actuala guvernare, amenințînd cu documente care îl implică chiar pe premierul Văcăroiu în afacerea Petronim-Forum Maritime...

Pe de altă parte, cei doi reprezentanți ai Opoziției din comisie au alcătuit o versiune a raportului care nu poate fi negociată. Remus Vonica, care, de-a lungul anchetei a confiscat documente și a încercat să deturmez cercetarea către subiecte minore, a "sintetizat" raportul alcătuit de membri Opoziției garnisindu-l cu concluzii falsificate... Aceștia i-au cerut președintelui să-și retragă modificările, făcute de unul singur, altfel vor depune la birourile permanente ale parlamentului un raport separat.

■ Raportul Opoziției soliciată Parchetul General să cerceteze 4 membri ai guvernului: Viorel Hrebenciuc, secretarul său general, Ioan Oancea, ministrul Agriculturii, ministru de finanțe, Florin Georgescu, gen.mr. George Ioan Dănescu, fostul ministru de Interne, actualmente secretar de stat. Raportul pune în evidență mai ales carențele justiției, slaba pregătire a cadrelor, multe dintre ele provenind din Ministerul de Interne și care "au fost și sunt șantajate pe filiera relațiilor de tip mafiot ale fostei Securități" ("România liberă")

■ Raportul anticorupție, semnalează "România liberă", cuprinde și un capitol "Amara". În timp ce 300 de țărani din localitate nu pot intra în posesia pămîntului, au fost distribuite locuri unde și-au construit case șefi de poliție, directori, actuali și foști șefi de ferme, senatori, chiar un șef SRI. Autorizațiile au fost eliberate de administrația locală, sfidînd legea de protecție hidrologică și sanitară și faptul că zona respectivă are același regim juridic cu lacul Amara, adică de domeniu public al Statului.

Corpul de control al guvernului, pornit în acheta, a fost reprezentat de Anghel Zămbrișteanu, posesor al unui de loc de casă în zona interzisă!...

■ Se poate pune întrebarea la ce folosește și cît de legal este acest organism "de control" subordonat direct primului ministru? Fiindcă el nu se ocupă doar de felul în care sunt aplicate hotărîrile guvernului, ci de orice îi trece prin cap lui N. Văcăroiu: de pildă, cerceteaza

gestiunea guvernelor precedente, dar nu și corupția miniștrilor în funcțiune, pentru că "n-a fost depusă nici o sesizare"....

■ Alt scandal este cel al directorilor care, săvîrșind grave ilegalități, au fost destituiți dar ulterior repuși în mînoasele funcții de reprezentanți ai Fondului Proprietății de Stat sau ai Fondului Proprietății Private.

■ Nicolae Vrăbiescu, primarul sectorului 6 București, care a fost demis la televizor, unul dintre foarte puținii responsabili care și-au declarat averea, va candida din nou. Alegerile au fost fixate pe 5 iunie, deși n-a fost încă judecată contestația lui N. Vrăbiescu. Puterea a acționat însă ca și cum justiția n-ar putea avea o opinie diferită de cea a guvernului. LAD a anunțat că va trimite observatori.

■ În 13 aprilie a fost arestat Victor Segărcăanu, șef al serviciului administrativ de la Banca Română de Comerț Exterior (BRCE) și, a doua zi, chiar vice-președintele acesteia, Petre Dima, amîndoi acuzați de Inspectoratul general al Poliției, care a cercetat cazul sub supravegherea Parchetului, de luare de mită pentru facilitarea unor tranzacții, prejudiciind grav statul român. În afacerea necurată este implicat și cetățeanul israelian Mircea Bleher, patronul societății Pan-Cars, care a uzat de acte false. Fostul director de la BRCE, înlocuit în februarie 1994, Dan Pascariu, afirma că asupra conducerii băncii s-au făcut adesea presiuni din partea mafiei importatorilor, inclusiv prin roțițele executivului, cînd era vorba, de pildă, de grîu sau petrol.

■ Bugetul abia se află în discuția comisiilor de finanțe parlamentare, va intra în discuția abia la mijlocul lui mai și va fi adoptat probabil la sfîrșitul lunii. Pentru un buget pe 1994 este cam tîrziu.

■ Sentința din 19 aprilie în procesul dinire PNL și grupul Cămpeanu a fost amînată pe 4 mai, cînd, spre surpriza generală, ea a fost favorabilă grupului Cămpeanu... exact în toiul tratativelor duse de președintele PNL, M. Ionescu-Quintus, de reintegrare a Convenției Democratice, pe care Radu Cămpeanu o părăsise în 1992, pentru a cocheta, mai ales în ultima vreme, cu partide satelite ale Puterii.

■ "Le Figaro" din 27 aprilie scria că armata din Zimbabwe a fost formată de "serviciile secrete ale fostului dictator Ceaușescu". Iar în ediția din 3 mai a aceluiași cotidian francez găsim știrea: "Partidul renașterii națiunii române a organizat ieri (deci în 2 mai, n.n.), la București, inaugurarea unei plăci în memoria fostului dictator comunist, Nicolae Ceaușescu, pe care scrie: "Ai fost, ești și vei rămîne cel mai mare erou al națiunii române"...

■ Înainte de '89, industria de armanent era cea mai rentabilă zonă productivă, cu ajutorul ei achițîndu-se, în anii '80, aproape 7,5 miliarde din datoria externă de 13 miliarde de dolari, adică peste 60%. După căderea zidului Berlinului s-au pierdut piețele din Orientul Apropiat și rețelele partenariale iar industria de armanent a cunoscut cea mai mare și semnificativă cădere. Oficialii sunt încă într-o poziție de așteptare, privind, ca de obicei, nu către NATO, ci către Rusia care se pregătește să semneze și ea parteneriatul pentru pace, redevenind un partener care să modifice panta descendentă a industriei de armanent.

șefilor de stat...

La ședința *Perspective de pace în Balcani*, viceprim-ministrul iugoslav, în vreme ce populația civilă asediată în Gorajde era bombardată cu frenezie, a condamnat "satanizarea" sîrbilor. Ministrul de externe al Bosniei, ministrul adjunct de externe al Croației, ministrul de externe al Albaniei, descriind realitatea agresiunii pornită de la Belgrad, au cerut mai multă fermitate în apărarea valorilor europene din partea forurilor internaționale. Prim-vicepreședintele Parlamentului rus și ministrul de externe român s-au declarat pentru negocieri și ridicarea treptată a embargoului.

Poziții cunoscute, dialog de surzi dar care, alături de prezența lui Yasser Arafat și Shimon Peres la ședința despre Orientul Mijlociu, aveau menirea să-i dea președintelui Iliescu dimensiunea de mediator privilegiat al marilor conflicte internaționale. Oricum, pentru "imaginea conducerii României", Forumul a fost prilejul visat. "...organizarea acestui Forum a avut în vedere câștigarea unui prestigiu, a unei acreditări internaționale pentru uz intern. Dar pot apărea efecte secundare derivate tocmai din exagerarea fastului care a înconjurat reuniunea, fast care depășește cu mult modul de organizare al altor conferințe. Și aceasta într-o țară grevată de multă sărăcie și neîncredere în viitor", observa Emil Constantinescu. Nu "imaginea României", ci cea a Puterii era în joc, fiindcă numai la insistența președintelui Forumului - obligat să țină seama de o posibilă alternanță a răspunderii politice în viitor - a fost acceptată pînă la urmă prezența lui Emil Constantinescu și a lui Petre Roman în prezidiul ședinței, spre nemulțumirea președintelui Iliescu, îmbunătățit cu un discurs elogios de închidere al aceluiași Jean-Paul Carteron. Dar la recepția de la Cotroceni n-a fost invitat nici un reprezentant al Opoziției.

Dintr-o întrunire informală s-a confecționat un eveniment propagandistic, cu exces de protocol. Și Festivalul Mondial al Tineretului din 1953 era o "confirmare a prestigiului", în timp ce închisorile erau pline. Cu alte cuvinte, actuala foială mondenă economico-politică nu înseamnă și clintirea biete reforme: "...puterea noastră schizofrenică nu poate renunța la ideea nefastă că forma e menită să mascheze și nu să exprime fondul. Ca atare, în loc să facem pasul înainte, noi cheltuim bani și diplomație să-i convingem pe ceilalți că suntem deja acolo, deși cifrele sunt mai mult decît grăitoare", scria Alina Mungiu în "Expres" (26 aprilie-2 mai 1994)

Cel mai scurt comentariu de presă a fost: "Cînd vezi ce-a făcut Crans-Montana din București, în numai cîteva zile, îți aduci aminte vrînd-nevrînd de viziunile de lucru ale lui Ceaușescu" (*Jurnalul național*). Nici nu-i de mirare, secretarul guvernului Viorel Hrebenciuc a fost secondat în organizare de directorul Institutului pentru Studii Internaționale, Nicolae Ecobescu, un fost șef de protocol al "celui mai iubit" și împușcat.

Stafia geniului Carpaților a bîntuit Forumul mai ales pentru că foștii săi partizani au găsit prilejul să-l elogieze prin kitsch-ul grandios al citoriei, "un veritabil Acropole românesc", "a

Pentru întrunirea Crans-Montana, "orașul a îmbrăcat haine de gală, Casa Poporului s-a luminat de jur-împrejur, gunoaietele au fost măturate, drumurile au fost stropite, cîinii vagabonzi au fost fugăriți. Acea zonă a orașului așteaptă asemenea măsuri de un car de ani. A fost nevoie de un eveniment de asemenea calibru pentru ca cineva, undeva, să ia anumite măsuri pentru care, în alte condiții, nu există niciodată bani. Fără nici o concepție clară față de drumul pe care ar trebui să-l parcurgă țara, autoritățile române sunt nevoite să acționeze cel mai adesea pompieristic, conjunctural, în funcție de direcția fragilă din care bate vîntul, ceea ce e caracteristic structurilor și persoanelor care nu cred în nimic." (Petre Berceanu, *Tinerama*, 22-28/IV 1994)

"Un antrenament de cîteva decenii ne ajută să turnăm rapid asfalt peste gropi, flori peste gunoaiete, să ridicăm ziduri și să rezolvăm în patru zile ce n-am mișcat din loc patru ani. Bine că măcar de ochii lumii guvernul Văcăroiu a dovedit că încă mai știe ce e o mistrie și o lopată." (Tia Șerbănescu, "Cotidianul")

opta minune a lumii", "o grandioasă bijuterie", cum s-a lansat vertiginos Vadim Tudor, întristat doar că organizatorii n-au popularizat faptul că e opera lui N. Ceaușescu. A restabilit însă justiția știrbită, conferind premiul național "România Mare" (un CEC substanțial și o diplomă) arhitectei edificiului, Anca Petrescu, neacceptată pe lista de participanți a Forumului.

Un alt nedreptățit, Dumitru Popescu, zis "Dumnezeu", numit președinte al Consiliului educației și culturii socialiste în 1971, pentru contribuția la "tezele din iunie", actual deținut politic în "libertate provizorie", a adresat participanților la Forum o scrisoare în care numește procesul în urma căruia a primit o condamnare la 14 ani, "o înscenare". Ceea ce nici nu-i departe de adevăr, cînd printre invitații la Forum înfîlneau figuri ale congreselor PCR și Festivalului "Cîntarea României" ca Verdeț, Păunescu, Vadim ș.a. D. Popescu se simte "în

ghearele opresiunii, hărăzit morții iminente între zidurile închisorii" și cere "uniți-vă glasurile, persuasiunea, influența pentru ca și pe acest pămînt românesc, hărăzit de Dumnezeu cu mult duh al binelui, să dispară pentru totdeauna sinistra categorie a deținuților politici".

O neliniștitoare confuzie, făcută din amnezie și lipsă de repere, face și ca "giganticul stăvilor înzorzonat", cum îl numea Andrei Cornea în "22", să fie acceptat ca un fel de mîndrie națională (a doua clădire după Pentagon, a treia după piramida lui Keops, efortul poporului român etc, etc). Ca și cînd cheltuiala de energie pentru nimicirea unei lumi organice - vechiul cartier al Bucureștilor - și înlocuirea ei cu un gablonț imens pot fi omologate unei izbînzii doar pentru că au întrecut orice măsură...

A.C.

OAMENI DE AFACERI, VIZITAȚI CU ÎNCREDERE ROMÂNIA...

Căci România se află în Europa, desigur, deci o țară civilizată, un stat de drept unde ar trebui să te simți în siguranță. Doar că România este, de patru ani, o democrație originală prin voința conducătorilor ei (democratic aleși). De aceea, de cîte ori mi se întîmplă a întîlni un occidental interesat de viața afacerilor românești, mă grăbesc a-l informa despre marele potențial economic al țării, asupra valorilor sale umane, în același timp prevenindu-l asupra riscurilor pe care trebuie să și le asume în general și în particular în cazul unei vizite la fața locului.

Așa a fost de curînd cu un prieten care a traversat oceanul spre a constitui, undeva în Transilvania, un nucleu care putea deveni o înfloritoare întreprindere lucrînd pentru Statele Unite ale Americii. Știînd că prin București (mai) există și oameni necinstiți, i-am dat cîteva sfaturi ce se voiau practice. Un mic ghid spre a nu fi înșelat, furat. Prietenul meu a zîmbit: prea eram fricos.

Și iată că, în seara zilei de 28 aprilie, omul se urca în acceleratul de Baia Mare cu cîteva minute înainte de plecarea trenului. Ca să nu aibă ceva vecini dubioși, el alesese vagonul de dormit cl.I-a. Dar odată intrat în compartiment, a primit vizita neanunțată a trei indivizi ageri și determinați care, într-un timp record, l-au neutralizat în mișcări și voce spre a dispărea cu banii și actele sale. Cînd și-a revenit, trenul prinsese viteză. A doua zi dimineață îmi telefona spre a-și cere jenat scuze: nu numai că nu exagerasem, dar nu prevăzusem totul. Desigur, ministrul de Interne de la București ar putea

spune că așa ceva se petrece și pe malul Senei. E drept. Numai că incidentul de pe malul Dâmboviței este de natură a avea mai mult răsunset, a depăși cadrul simplului fapt divers și a descuraja mai mult decît un candidat la afaceri în România.

Guvernul român își multiplică gesturile spre a-i convinge pe occidentali să-și aducă banii în România. Reclame scump plătite în presa americană și franceză, vizite prezidențiale cum a fost cea recentă la Paris, încearcă să refacă șifonata imagine a țării în străinătate. Doar că milioanele cheltuite astfel pot fi anihilate de un simplu fapt divers. Mă gîndesc că ambasadele României care, cel puțin la Paris, nu excelează în cucerirea publicului, ar cîștiga cu un gest de sinceritate, de bună informare, distribuind un pliant pentru uzul celor care vor să viziteze țara dintre Carpați: "Atenție, păziți-vă de hoți (că noi nu putem să vă păzim suficient)". Așa cum ambasadele unor țări africane recomandă vaccinarea contra unor boli necunoscute în țările civilizate. S-ar putea scrie acolo tot felul de sfaturi practice, pînă și cel de scoatere de pe valize a etichetelor puse de companiile de aviație sau de a nu vorbi în public o limbă străină, de a avea, pe cît posibil, fermoare și la buzunare, etc. S-ar putea obține un "best-seller" vandabil și în străinătate. Departe de a dăuna imaginii deja cenușii a țării, acțiunea ar dovedi realism pentru evitarea nedoritelor fapte diverse. Altfel, vizitați cu încredere România!

Șerban DEMETRIU

EFEMERA EXISTENȚĂ A BURGHEZIEI ROMÂNEȘTI

De la înființarea Statului român, meritul de a fi pus bazele constituirii burghezii românești îi revine Partidului Liberal. În secolul trecut, populația era formată doar din două clase: a țăranilor - 90% - și a boierilor - 10%. Absența burghezii se explică prin faptul că, pînă la Tratatul de la Adrianopol, în Principatele Române nu exista libertatea de a face comerț. Începînd de atunci, însă, atrași de avantajele și beneficiile negoțului, au imigrat în Moldova și Muntenia un mare număr de evrei, greci și armeni care, instalîndu-se la orașe, s-au lansat în cea mai intensă activitate comercială, îndeplinind, în epocă, o funcție națională constructivă, ținînd seama că boierii nu se coborau la această îndeletnicire, iar țăranii nu aveau mijloacele financiare de a o întreprinde.

În acest context economic și social, Partidul Liberal a făcut mari eforturi și sacrificii pentru a forma primele elemente ale clasei burghize românești. Într-un memoriu adresat Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, Ion C. Brătianu găsea necesar să i se dea țăranului o educație aleasă și bune directive, dar rolul de prim ordin trebuia să revină negustorilor care, prin activitatea lor, stimulează și ridică activitatea economică, măresc bogățiile, dînd produselor agricole un preț care nu s-ar putea obține fără ei. În plus, această clasă era un rezervor de energie și moralitate, ca în toate societățile europene, fiind, în același timp iubitoare de libertate și de țară.

Acestea sunt, în linii generale, considerentele și planul pe care Partidul liberal le va pune neîntîrziat în aplicare din primii ani de domnie ai Regelui Carol I și, mai ales, în cei 12 ani de guvernare ai lui Ion C. Brătianu (1876-1888).

În învățămînt se crează la țară o rețea de școli primare și de meserii, iar la oraș, gimnazii, școli comerciale și licee, permițînd intrarea copiilor de țărani în școlile militare. Se creează primele industrii de prelucrare a materiilor prime ce se găseau în țara noastră: morărit, tăbăcării, postăvării, joagăre pentru exploatarea lemnului, fabrici de unelte, pentru a le menționa numai pe cele mai însemnate. Concomitent, statul finanțează construcția marilor lucrări publice: șosele, poduri, căi ferate etc. După 1880, apar marile bănci românești: Banca Națională, Banca de Credit, Banca Generală, Casa de Depuneri, Banca de Scout și constituirea băncilor provinciale, dintre care, cea mai însemnată a fost Banca Comerțului din Craiova.

Dacă facem un prim bilanț, constatăm că, la începutul secolului, Țara românească se găsea într-un evident progres și într-o completa transformare față de secolul trecut. Constatăm, în același timp, existența unei burghezii românești administrative, intelectuale și începutul timid și anevoios al unei burghezii comerciale, a cărei activitate se găsea stingherită de burghezia străină care domina viața economică, financiară și industrială a țării. Deosebirea dintre cele două burghezii și disproporția posibilităților economice de care dispunea fiecare a provocat dese nemulțumiri și neajunsuri în evoluția normală a societății

noastre din acel timp. Ca ilustrare, să amintim doar două evenimente:

În 1906 România sărbătorește 40 de ani de domnie a Regelui Carol I, prin deschiderea unei expoziții naționale în Parcul Carol, prilej de a arăta lumii întregi progresele realizate de o țară care, pînă ieri, era considerată săracă și incultă. Dar un an mai tîrziu, la 1907, spre surprinderea generală, liniștea țării este zguduită de izbucnirea răscoalei țărănești. Începută în nordul Moldovei, sub un aspect antisemit, ea se întinde, în scurt timp, pe întreg teritoriul țării, căpătînd aspectul de răscoală țărănească. După pierderi însemnate, stăpînită în cele din urma prin intervenția trupelor conduse de Generalul Averescu, răscoala s-a soldat cu 2500 de victime printre ofițeri, soldați, țărani și în care se găseau, după statisticile oficiale, un număr de 281 de negustori și tîrgoveți care se solidarizaseră cu țăranii. Aceste două evenimente reprezintă sfîrșitul unei epoci în evoluția țării noastre.

La 14 ianuarie 1914, Partidul Liberal, care a făcut România Mare, se regăsește la putere guvernul fiind prezidat de Ion I. C. Brătianu. În 1917, în plin război, Parlamentul român, la cererea guvernului liberal, votează legea de expropriere a marilor moșii și de improprietărire a țăranilor. O însemnată suplimentară a reformei agrare pentru societatea românească va fi și constituirea proprietății mijlocii care, de drept, aparține clasei burghize, dîndu-i un suport economic și facilitîndu-i practica comerțului.

După terminarea războiului, Partidul Liberal va fi readus la putere pentru o perioadă de 4 ani (1922-1926). Una din preocupările principale ale acestei guvernări a fost dezvoltarea și progresul burghezii românești. Inspirîndu-se din experiența din secolul trecut, cînd constituirea rețelei de școli a reprezentat principalul imbold la formarea și consolidarea primei noastre burghezii, partidul liberal continuă aceeași politică înființînd școli secundare și licee în toate centrele urbane. Această dezvoltare a învățămîntului a fost realizată sub conducerea și directivele doctorului Constantin Anghelescu, ministrul Educației Naționale.

Va exista totuși o deosebire între rezultatele acestor două etape în evoluția învățămîntului: absolvenții școlilor primare, comerciale și de meserii rămîneau de obicei în satele și comunele lor, lucrînd pămîntul și exploatănd bogățiile lui, pe cînd absolvenții liceelor și școlilor secundare, după terminare, se îndreptau spre centrele universitare pentru continuarea studiilor. Planul învățămîntului conceput de Partidul liberal ar fi trebuit să dea, în principiu, bune rezultate. În realitate însă, datorită lipsei de organizare, a cauzat multe neajunsuri și complicații în existența societății românești. Pletora de studenți sosită în centrele universitare n-a găsit suficiente cămine unde să locuiască, suficiente cantine unde să se hrănească. De asemenea, studenții n-aveau mijloace financiare. Mai mult, n-au găsit locuri de muncă în ministere, administrație sau

societăți particulare, fiind obligați să lucreze în posturi inferioare pregătirii lor, taxatori la tramvaie, autobuze etc... Această situație a dus, inevitabil, la nemulțumiri și la o încordare în viața tinerei burghezii românești, care nu putea să-și ducă mai departe comerțul decît cu mari greutăți și uneori cu pierderi.

Ne găsim în anul 1927, an în care, pe plan politic, Corneliu Codreanu înființează Garda de Fier, deschizînd larg porțile formației sale acestei mase de tineri universitari care vor forma primele cadre ale partidului, insuflîndu-le o puternică credință naționalistă. Însa evenimentul politic cel mai important din această perioadă este reîntoarcerea din exil, la 6 iunie 1930, a Prințului Carol și suirea sa pe tron, la 8 iunie 1930, ambele acțiuni făcîndu-se cu consimțămîntul primului ministru de atunci al țării, Iuliu Maniu. De la 8 iunie 1930 pînă la 14 noiembrie 1933, noul Rege încredințează Partidului Național Țărănesc formarea a 6 guverne: două sub președinția lui Iuliu Maniu, două sub președinția lui George Mironescu și două sub președinția lui Alexandru Vaida Voevod. Între aceste guverne s-a intercalat guvernul Iorga-Argetoianu.

De la sosirea Regelui Carol al II-lea, guvernele care s-au succedat s-au văzut în neputința de a ameliora situația economică, care se degrada pe zi ce trece: funcționarilor li s-a impus curba de sacrificii, tradusă prin micșorarea salariilor, fabricile și întreprinderile particulare reduceau progresiv numărul salariaților și țăranii nu mai reușeau să-și plătească datoriile, băncile și finanțarii străini neacceptînd să acorde României împrumuturi decît în condiții extrem de oneroase.

În aceste grele condiții economice, Regele Carol al II-lea este obligat să facă apel la Partidul Liberal, însărcinînd pe Ion G. Duca, președintele partidului, cu formarea noului guvern, care ia ființă în 14 noiembrie 1933. Din acest guvern va face parte, ca ministru de externe, și Nicolae Titulescu, ministrul României la Londra, cu misiunea de a obține un împrumut, imperios necesar, pentru onorarea plășilor pe care statul român se obligase a le efectua.

Realitățile care vor urma le voi face cu multă obiectivitate, avînd în vedere că se referă la evenimente, care, prin importanța lor, vor contribui la schimbarea vieții și existenței poporului român. Le voi rezuma în trei momente succesive:

1. La 10 decembrie 1933, are loc un Consiliu de miniștri la care va participa și Nicolae Titulescu, reîntors în ajun de la Londra, și care aduce la cunoștința membrilor Consiliului obținerea unui împrumut în condițiile cerute de guvernul român, în care grupul bancherilor impune guvernului o nouă condiție, de data aceasta de ordin politic: dizolvarea Gărzii de Fier. Pentru I.G. Duca, această ultimă condiție este irealizabilă și o consideră o încălcare a suveranității statului român. De aceea, dacă bancherii străini nu renunță la această condiție, el nu poate accepta împrumutul, dar lasă luarea hotărîrii definitive Consiliului de Miniștri, iar el, Duca, se va supune deciziei majorității. A adăugat că nu

trebuie să se uite că Partidul Liberal a fost adus la putere nu numai pentru a salva situația economică și financiară a țării, dar și pentru a consolida pacea socială de care depinde progresul și buna stare a poporului român.

Trei voturi au fost necesare. Primele doua au avut loc în cursul zilei, terminându-se cu un rezultat de egalitate. A treia votare s-a realizat la ora 9 seara și a dus, prin trecerea unui ministru dintr-o tabără în alta, la dizolvarea Gărzii de Fier, pe data de 10 decembrie 1933. I.G. Duca, conform declarațiilor făcute, s-a conformat hotărârii Consiliului de Miniștri.

2. Pe 17 decembrie au loc alegerile legislative, dînd Partidului liberal puternice majorități în Camera Deputaților și în Senat.

3. Pe ziua de 29 decembrie 1933, I.G. Duca, primul ministru al țării, este asasinat pe peronul Gării Sinaia, răpus de gloanțele a trei legionari: Constantinescu, Belimace și Caranica (Nicadorii), drept răspuns al dizolvării Gărzii de Fier. I.G. Duca a fost unul din oamenii politici cei mai valoroși pe care i-am avut, iar dispariția sa a însemnat pentru țara noastră începutul unei ere de teroare și asasinat. A doua zi după asasinarea lui Duca, Pamfil Șeicaru își intitula editorialul din "Curentul", "Drama burgheziei românești". Da, Șeicaru avea dreptate, însă a fost și drama unei țări întregi.

Pe 3 ianuarie 1934, Gheorghe Tătărescu, Secretarul general al partidului Liberal, este desemnat de Regele Carol al II-lea cu alcătuirea noului guvern, din care vor face parte aproape toți miniștrii din cabinetul Duca. Două erau problemele care așteptau o urgentă rezolvare: asigurarea ordinii și liniștii în țară și soluționarea crizei economice.

Pentru rezolvarea primei probleme, Parlamentul a votat legile cenzurii și a stării de asediu, justificată de campania dusă în presa legionară: *Porunca vremii, Buna Vestire, Sfarmă Piatra*.

Pentru soluționarea urgentă a crizei economice, Gh. Tătărescu a încredințat găsirea unei noi politici și a unor noi măsuri economice unei echipe de economiști, formată la școala lui Vintilă Brătianu, între care voi cita pe Victor Slăvescu, Mitiță Constantinescu, Mircea Cancicov, precum și unor eminenți juriști ca Dorel Dumitrescu, Mircea Djuvara, Mircea Durma, profesori la Facultatea de Drept. Baza acestei politici se poate rezuma în: lupta contra inflației, stabilizarea leului, așezarea ordinii în finanțele statului. În scurt timp, România a recăpătat încrederea străinătății, ceea ce a corespuns cu acordarea de importante credite și investiții în comerț și industrie. S-au creat noi centre comerciale și noi industrii, dintre care: Uzinele Mărgineanca, la Ploeni Prahova, Uzinele Mârșa, la Avrig, Sibiu, Pirotehnia Armatei, de la Valea Sadului, în Gorj. De asemenea, s-au cumpărat mari cantități de armament din Franța, Anglia, Cehoslovacia, pentru înzestrarea armatei. Meritul guvernului Tătărescu, al cărui mandat înceta la 29 decembrie 1937, a fost de a fi asigurat țării o epocă de prosperitate economică și industrială, de a fi dat burgheziei posibilitatea de a se organiza și progresa și de a fi înlăturat, în buna parte, dificultățile întâmpinate în trecut.

La 10 februarie 1938, Regele dizolvă

parlamentul și partidele politice, proclamînd dictatura regală. De la această dată se poate afirma că au încetat relațiile de colaborare între burghezia românească și Partidul Liberal, care se va găsi în imposibilitatea legală de a activa.

După 23 August 1944, burghezia română va face obiectul principal al represiunii exercitate de regimul comunist, în voința sa de a anihila Țesutul social și structurile democratice. În acest fel, după 50 de ani de dominație comunistă, România este o țară fără

burghezie, lipsă care se face puternic simțită în viața țării. Pentru ca România să iasă din marasmul în care se găsește, ea are nevoie de o burghezie puternică, apărătoare a proprietății, a drepturilor omului și a economiei libere. Numai atunci Occidentul își va recăpăta încrederea, investind pentru reconstrucția industrială a țării, dînd posibilitate României de a se reintegra în economia europeană.

Mihai MĂRCULESCU

"ROMANIA, UN CAZ APARTE".

Recent, la seminarul de la Universitatea Paris Dauphine, intitulat "Etică și libertate" a fost vorba de "România, un caz aparte". Invitații profesorului Bertrand Lemennier, care conduce acest seminar, au fost Doina Comea și prof. univ. Florin Aftalion.

Doina Comea a făcut un istoric al celor patru ani de blocaj politic - creat de alianța partidului de guvernămînt cu forțele extremiste, aliaj de foști nomenclaturiști și elemente ale fostei securități, cu ambigue obediențe răsăritene - și al evoluției Opoziției, către care înclină în prezent balanța electorală, cum o indică ultimele sondaje. Dezastrul economic nu se datorează reformei, fie ea și prost aplicată, fiindcă în România acest proces nu s-a declanșat.

Pentru prof. Bertrand Lemennier, România este un caz aparte pentru că, de patru ani, la putere se află aceeași forță politică care frînează orice evoluție, în dorința de a păstra puterea. Din păcate, reorganizarea instituțiilor s-a făcut după model francez, perpetuînd, în condiții și mai complicate, dificultăți de care se lovește actualmente Franța în procesul de tranziție: grupuri de presiune care au dobîndit un ansamblu de drepturi și beneficii se folosesc de democrație pentru a împiedica orice transformare. Tranziția, deci, trebuie gîndită în termeni politici și nu economici, ceea ce explică o mare parte a eșecurilor în Est, exceptînd Polonia sau Cehia. Economiștii își pun astăzi problema în termeni constituționali pentru a contracara tendința grupurilor de presiune, care uzează de opinia publică, pentru a-și păstra avantajele. În țări ca România sau Rusia, modificările constituționale nu acoperă aceste dificultăți, la care se adaugă probleme de ordin moral. Instituțiile de piață se bazează pe dreptul proprietății, al schimburilor voluntare, reflexe care au fost eliminate în anii comunismului. Nu este suficientă imitația instituțiilor occidentale, ele trebuie asimilate. Cu stagiile de management nu se construiește, într-o clipă, o economie, ea cere timp, investiții în capitalul uman tînr. E nevoie de o generație.

De ce încă n-a avut loc tranziția în România și ce șanse are să se producă în viitor, s-a întrebă prof. Florin Aftalion. În ianuarie 1990, epocă plină de speranță, într-un lung articol publicat în "Le Figaro", explica că în România ar trebui să se întreprindă trei mari reforme pentru a se trece de la comunism la un regim democratic și de la economia de stat la cea de piață: 1. o monedă stabilă; 2. privatizare; 3 o economie deschisă, fără frontiere, fără baraje vamale, mai ales în privința investițiilor străine. Păreau simplu de realizat și nu se vedeau atunci obstacolele. De ce n-au avut loc, deși păreau afit de simple?

O tranziție nu poate fi decît brutală. Toata

discuția care a avut loc în Est despre viteza tranziției este complet falsă, cel puțin pentru două motive: trebuie accelerat procesul pentru a risipi cît mai puține resurse, dar mai ales pentru a împiedica cristalizarea forțelor aparținînd fostului regim, care vor face ca tranziția să fie lentă, deturmată, sau pur și simplu împiedicată.

În România, această tranziție rapidă n-a avut loc și astăzi, Bertrand Lemennier a explicat de ce, într-un sistem care nu este total democratic dar care va deveni, va fi din ce în ce mai dificil. Dar comunismul n-a fost măturat printr-un război - pe care nimeni nu-l dorea sau nu-l dorește - ca nazismul, ci, s-a bazat pe aceiași oameni, care, în 1989 au schimbat sloganurile, dar nu și ambiția de a se cantona la putere.

Totuși, constată Fl. Aftalion, în Europa există trei categorii de țări: în prima categorie se află Cehia, Polonia, Ungaria. Primele două țări au beneficiat de împrejurări particulare: o combinație de oameni carismatici, care au știut, la un moment dat, să dea țării un elan comun. Chiar dacă în Polonia comuniștii au revenit la putere, esențial este că, într-un prim timp, guvernul Mazovietski a putut face o serie de reforme profunde, care au pus, ireversibil, țara pe calea cea bună. În Cehia a existat un fenomen asemănător, doi oameni Havel și Klaus, primul bucurîndu-se de un prestigiu extraordinar, celălalt avînd o competență economică la fel de extraordinară, au reușit să impună un guvern stabil cu o majoritate, care a stabilit moneda, a privatizat economia și a deschis în mare parte frontierele. Ungaria a beneficiat de altă șansă, aceea de a fi avut un guvern comunist care a privatizat deja o parte din economie, dar nu a avut șansa unui partid de opoziție destul de unit, cu un șef charismatic pentru a continua reformele, acum pe cale de a se împotmoli. În al doilea pluton se află România, Bulgaria, Țările Baltice, în care reforma este blocată pentru că sistemul democratic, instituit în parte, a permis diverselor interese să se organizeze deja, făcînd astfel multe dificultăți pentru cea mai mică decizie de reformă. Există și divizia a 3-a în care se află, în special Ucraina, unde nu s-a făcut nimic și situația devine într-adevăr disperată. Unul dintre consilierii președintelui Kravciuc, mare economist francez, ex-ministru, dl. L.Stoleru, a demonstrat, de altfel, cu Ucraina, în ce măsură nu trebuie să contezi pe tradiția blîndă...

Putem fi optimiști? Profesorul Aftalion ar dori, dar este mai ales pesimist pentru țările din a doua categorie. Schimbările au fost aici compromise prin semi-reforme neîmplinite, țările tîrîndu-se de la o criză la alta, fără ca astăzi să se poată spune ce se va mai întîmpla, chiar dacă opoziția ar veni la putere.

În editura Südostdeutsches Kulturwerk din München a apărut recent o foarte importantă culegere de texte, atât pentru cultura germană cât și pentru cea română, *Worte als Gefahr und Gefährdung, Cuvinte primedioase și primejdia purtată de cuvinte*, cu subtitlul *Cinci scriitori germani în fața tribunalului din Brașov în anul 1959*.

Acest volum, tipărit cu sprijinul Ministerului de Interne german, consemnează aspecte tragice și totodată un episod semnificativ al literaturii germane din perioada dominației comuniste în România. Este vorba de faimosul proces de la Brașov al scriitorilor germani: preotul Andreas Birkner (născut în 1911), Wolf von Aichelburg (n. 1912), Georg Scherg (n. 1917), Hans Bergel (n. 1925) și preotul Harald Siegmund (n.1930), pe care orînduirea sovietică din România i-a condamnat la pedepse care însumau 95 de ani de închisoare, pierderea drepturilor civile și confiscarea averii. Pretextul acestor condamnări a fost o năvălire pentru care Hans Bergel a luat un important premiu literar pe țară și, ulterior, o condamnare al 15 ani de închisoare.

Nuvela ilustra un eveniment petrecut pe vremea voievodului transilvănean Sigismund Băthory, despre care vorbesc o serie de documente, legat anume de frivolitatea legendară a acestui nobil, un Don Juan care, în loc de a-și folosi puterea de seducție prefera să primească fără efort tinere fete aduse de către soldații săi la palat. Întimplarea a făcut ca una din aceste prizoniere să fie logodnica unui tânăr muzicant, cîntăreț la chitară la nunți și alte petreceri. Tînărul a avut curajul să se prezinte în fața despotului și să-și reclame logodnica, cerere cu care Sigismund Băthory a fost de acord, punînd condiția însă ca tînărul să-i scrie poeme și să compună muzică pentru gloria sa. Dar acesta, revoltat, i-a răspuns demn: "Nu voi compune niciodată cîntece pentru cineva care mi-a furat logodnica!".

Această nuvelă istorică, premiată, tipărită în ziare, înserată într-o antologie, tradusă în română și maghiară, s-a bucurat de o largă notorietate pînă cînd cineva, cu o largă putere de analiză și intuiție politică, cineva care descifra semnificațiile politice de adîncime, inaccesibile minților obișnuite, a ajuns la adevăratul înțeles al nuvelei, făcut public și în timpul procesului: Sigismund Băthory este, desigur, simbolul partidului comunist român, logodnica întruchiează muza poeziei, în timp ce tînărul care refuză să cînte pentru aur e scriitorul reacționar care refuză să cînte regimul pentru privilegiile materiale și care, pentru sentimentul demnității sale nemărturisite, este considerat dușman al orînduirii comuniste și închis.

Deci, cei cinci scriitori germani au fost condamnați împreună la 95 de ani închisoare pentru că documente din secolului al XVI-lea menționau că un trubadur din Transilvania l-a înfruntat pe Sigismund Băthory. A fost capul de acuzare stupid al acestui proces cu un răsunset pe care autoritățile l-au amplificat pentru a demoraliza în continuare, prin teroare,

minoritatea germană din România.

Inculparea este prezentată și analizată în carte de mai multe personalități care expun circumstanțele istorice, falsele justificări cu temei marxist, exaltările fundamentaliste ale reprezentanților regimului și drama celor cinci scriitori, folosiți ca exemple negative pentru cei care aveau curajul să sfideze nomenclatura sovietică. Volumul publică pentru întîia oară actele procesului care s-au aflat în arhiva Securității, dovezi ale unor nedreptăți flagrante, ale unor viclenii perverse, ale unor brutalități criminale, patronate de o structură juridică repersivă.

Capitolul întîi, **Legături și manevre**, se deschide prin articolul istoricului Cornelius R. Zach, **Procesul politic în comunism: scopul, metodele, efectul**, urmat de studiul lui Petre Motzan, **Scriitorul ca factor de risc. Un caz de presiune și nedreptate**. Referindu-se la formularea juridică a procesului, Alfred Wagner scrie despre Lipsa bazei juridice, umane și morale. Capitolul se încheie cu esul lui Stefan Sienerth, **Literatura în celulă**.

Capitolul doi, **Analize și mărturii**, cuprinde cinci eseuri în legătură cu cei cinci scriitori. Renate Windisch-Middendorf consideră că **A scrie înseamnă a supraviețui**. **Despre opera epică a lui Andreas Birkner**. Punînd în paralel fidelitatea față de principii etice cu aspecte dramatice ale ultimilor decenii,

PE SCURT

■ *"Dacă Eugen Ionescu ar fi avut legături mai strînse cu guvernul, atunci s-ar fi simțit cineva obligat să participe personal la înmormîntare"* (*Expres*), a spus Adrian Năstase, întrebare de ce autoritățile românești n-au dat semnele necesare de cuviință. De altfel, responsabilii de la București nu cunosc decît două formule: fie limbajul anexionist, fie ignorarea țepăneă, cînd prima variantă n-a reușit...

■ La Paris a avut loc reuniunea comitetului interguvernamental pentru deceniul dezvoltării UNESCO. Prof. Eugen Simion, reprezentant al României, a devenit vice-președinte, reprezentînd Europa de Est. Una din primele acțiuni ale proiectului regional va avea loc în mai, în România, cu subiectul *"Relația dintre cultură, democrație, religie"*.

■ Mamutul editorial de stat "Cultura Națională", care, pînă acum, n-a reușit să-și infiripe o structură funcțională în afară de cea de vămuitoare de cultură, a suprimat, pînă una alta, două reviste: "Contemporanul", condusa de Nicolae Breban și "Literaturul", din conducerea căreia făcea parte chiar actualul ministru al culturii. Două reviste, e drept, care - prima soporifică, cea de a doua conformist-obedientă - nu aveau, oricum, prea mulți cititori. Dar din criza culturii, care bîntuie în România, nu se va ieși, atîta timp cît remediile rămîn administrative, atîta timp cît nu încetează reflexele centralizante de control.

■ Stere Gulea, regizorul documentarului "Piața

Hans Bergel arată că Evenimentele istorice sunt nepuțicioase. Wolf von Aichelburg a ajuns la vîrsta de 80 de ani. Harald Siegmund privește Scrierea ca îndatorire durabilă a unei vieți schimbătoare. Cinstirea celor 75 de ani de la nașterea lui Georg Scherg. Stefan Sienerth elogiază Un autor incomod. Despre opera beletristică și jurnalistică a lui Hans Bergel. Tot în acest capitol este reprodus pasajul din Jurnalul fericirii al lui N. Steinhardt, în care acesta descrie personalitatea deosebită a părintelui Harald Siegmund, precum și interviuri luate de Stefan Sienerth părintelui Andreas Birkner, Wolf von Aichelburg, Georg Scherg, Hans Bergel și părintelui Harald Siegmund.

Capitolul **Literatura și experiența de viață** prezintă următoarele lucrări și fragmente din operele celor cinci scriitori Andreas Birkner, **Cărturarul**. Cea mai frumoasă femeie din lume; Wolf von Aichelburg, **În casa scării** (povestire), **Cinci poeme**; Georg Scherg, **Intrarea lui Sahib** (povestire), **Permutația** (povestire); Hans Bergel, **Noaptea animalelor răpitoare** (fragment din romanul **Dansul în lanțuri**), **Cum am fi supraviețuit fără poeme?** (fragment dintr-un eseu); Harald Siegmund, **Eliberarea** (fragment din romanul **Vara încremenită**), **Închisoarea Jilava** (șase sonete)

Un amplu capitol **Documente din procesul celor cinci scriitori germani** reproduce actele acestuia, crudă dovadă a metodelor vicioase și brutale cu care puterea sovietică din România și-a asigurat, timp de jumătate de secol, o distrugătoare dominație.

Pavel CHIHAIA

Universității" și al filmelor "Moromeții", "Vulpea, vînător", ultimul recent premiat, lucrează la filmul "Himera" a cărei acțiune se petrece în timpul evenimentelor din decembrie 1989. Dintr-un interviu acordat *"României libere"*, aflăm de dificultățile de colabora cu televiziunea, dat fiind că o parte a filmului se petrece în studiourile acesteia. Întîi, contractul a fost amînat, pînă cînd cei din conducerea televiziunii au pretins 100 de milioane de lei... *"Sunt lucruri de neînțeles. Pentru o zi de filmare la poarta din Pangrati au cerut 1.000 de dolari. De ce dolari? E o clădire ca oricare alta. În afară de asta ni s-a cerut să aducem și o aprobare de la Parlament, dar pe cîi oculte am aflat că nici aprobarea nu ne va folosi, pentru că scenariul dă o imagine despre televiziune cu care anumite persoane nu sunt de acord. (...) Au renăscut vechile reflexe. Instituțiile statului sînt să-și dea acordul de cenzură pentru realizarea unor filme. Amestecul televiziunii este deplasat. Inițial, lucrurile păreau normale, ca pe parcurs să se ajungă la aceeași mare tulburare, specific socialist românescă, cu frînturi de vorbe, cu propoziții în doi peri - tipul de obiecții care trădează, de fapt, o atitudine politică venită din teama că aș da altă imagine decît cea convenabilă..."*

EXPOZIȚIE
CERAMICĂ - RADU TĂNĂSESCU
4 mai 1994
în atelierul pictoriței Wakako
27, rue Danton 93310 Le Pré St. Gervais
tel. 48 43 06 79

Ion Luca CARAGIALE

Théâtre
Une nuit orageuse
M'sieu Léonida face à la réaction
Une lettre perdue

L'Arche

Primele două piese sunt traduse în franceză de EUGEN IONESCU și MONICA LOVINESCU, a treia de MONICA LOVINESCU. Volumul are o postfață de Eugen Ionescu, intitulată "Portretul lui Caragiale", din care cităm:

... "Principala originalitate a lui Caragiale este că toți eroii săi sunt imbecili... Acești antropoizi sunt lacomi și vanitoși: lipsiți de inteligență, dar uimitor de vicleni; vor cu orice preț "să parvină"; sunt moștenitorii și beneficiarii revoluționarilor (...). Personajele lui Caragiale sunt rezultatul acestor transformări de care cineva trebuia să profite. Deprimant este că, în acest haos intelectual, chiar ideile se degradează, pierzându-și semnificațiile până la totala compromitere a oamenilor și ideologiilor. Fară frivolitatea unui Feydeau, de care îl apropie geniul construcției sau de un Labiche cu care are, totuși, afinități de tehnică formală, Caragiale este un spirit naturalist care și-a ales personajele în cotidian, revelându-le însă profunda esență (...)

Văzute mai de aproape, mai ales în aspectul lor local, lucrurile devin și mai grave. La ieșirea dintr-un ev mediu balcanic, prelungit în provinciile românești pînă dincolo de jumătatea secolului trecut, țara se trezea, brusc, în plină Europă liberală. Reformele rapide au dat nașunii noi structuri sociale... micul burghez, negustorul în hainele gărzii civile părea identic cu confratele francez, cu micul burghez universal, dar era mai prost... Neînțelegînd nimic din Istorie, cele mai modeste personaje aveau, totuși, ambiția să priceapă ceva fără să reușească: Caragiale descrie și acest efort mental, căzut, epuizat, în gol, în penibilă sa prăbușire. Eroii lui Caragiale sunt nebuni după politică. În așa hal încît și-au deformat limbajul zilnic. Ziarele sunt alimentul întregii populații: scrise de idioți, citite de alți idioți (...)

Distanța între un limbaj pe cît de obscur pe atît de înalt și viclenia meschină a personajelor, politețea lor ceremonioasă și necinstea lor funciară, amestecîndu-se pe deasupra cu adulterele groțesti, împing acest teatru din naturalism într-un absurd fantastic. Fără vreun sentiment de cupăbilitate, fără vreă idee de sacrificiu, fără nici o idee, de altfel ("cap ai minte ce-ți mai trebuie", se întrebă ironic Caragiale), aceste personaje cu conștiința senină sunt cele mai josnice din toată literatura universală. Critica societății

capătă la Caragiale o ferocitate nemaiîntîlnită. Ne dăm seama că ceea ce combate Caragiale nu sunt noile instituții, ci reaua credință a reprezentanților lor, ipocrizia conducătoare, nespusa prostie burgheză, motive care duc, ca un sabotaj, la detractarea mașinii democratice înainte de a fi putut funcționa și la descompunerea noii societăți înainte de fi fost structurată; totul se prăbușește în haos. I.L. Caragiale nu ne spune că vechea societate era mai bună. Nu o crede. El crede că așa este "societatea". Totul trebuie mereu refăcut. Autorul se spală pe mâini (...) și pleacă în străinătate, unde nu va ajunge să cunoască suficient oamenii pentru ca și aceștia să-i devină la fel de insuportabili ca cei pe care i-a cunoscut prea bine acasă.

Această excepțională apariție editorială a fost semnalată de un lung articol în "Libération" (25 aprilie), semnat de Jean Pierre Thibaudat și intitulat "DOM CARAGIALE FAȚĂ CU TRADUCEREA", cu subtitlul: "Pentru Ionescu el era cel mai mare. Cu o întârziere de 32 de ani, apar în franceză trei dintre piesele părintelui teatrului românesc. O operă "absurd fantastică", cotradusă de autorul "Scaunelor".

"La începutul anilor '60, cînd Eugen Ionescu (în Note și Contra-note) face un portret ditirambic al dramaturgului român numindu-l "cel mai mare dramaturg necunoscut", curiozitatea lectorilor nu ține mult: opera îi era necunoscută în franceză, cu excepția traducerii "Noptii furtunoase", la începutul anilor '50, și a montării ei confidentiale, în 1955, la Teatrul de Buzunar, în regia lui Marcel Cuvelier...

"Era după "Scaunele", își amintește Monica Lovinescu... Eugen Ionescu era în pană, piesele sale nu prea aveau spectatori, era vidat de inspirație. Ne-a venit ideea să-l traducem pe Caragiale... întreprindere drăcesc de grea. Toate cuvintele din franceză sunt deformatе de Caragiale, care le pune, cel mai adesea, în gura mahalagiilor. Efectul în românește e de nedescris, dar traducătorii timizi preferă să evite obstacolele. Dimpotrivă, Ionescu, care nu avea acest respect față de limba franceză, n-a ezitat să semene dezordinea" A inventat cuvinte savuroase ca "bagabonds", "esercice", "ceinturion" sau "tripescreuses".

După ce traduc împreună "O noapte furtunoasă" și "Conul Leonida" - "cînd unul obosea să scrie de mîină, continua celălalt" - Ionescu își regăsește inspirația iar Monica Lovinescu se înhamă singură la traducerea "Scrisorii pierdute", cea mai celebră dintre piese. Lucrurile rămîn aici. În vreme ce Ionescu își continua opera și Monica

Pavel Chihai

Treptele Nedesăvîrșirii

Institutul European

O carte excepțională care reconstituie pașii umiliți de istorie ai generației decimate, o generație pentru care onestitatea și conștiința spirituală au fost singurele arme de supraviețuire în catastrofa provocată de instalarea în România a comunismului.

la EDITURA UNIVERS
a apărut primul volum din seria
EUGEN IONESCU
OPERE COMPLETE
în traducerea lui Dan C. Mihăilescu

Lovinescu emisiunile la Europa Liberă, cele trei traduceri zac în sertar... Ele interesează, la sfîrșitul anilor '50, o tînără trupă de teatru, care însă dispăre înainte de a ajunge la rampă. Ionescu scrie editorului său Gallimard, care nu-i dă nici un răspuns (ceea ce nu este de mirare: un volum cu inedite de Adamov așteaptă de decenii să fie publicat de Gallimard).

Pe scurt, abia la 32 de ani după ce Ionescu ne stîrnise apetitul putem, în sfîrșit, să-l devorăm pe Caragiale. Care n-a pierdut nimic așteptînd, în ir-atît sunt de feroce scriitura și universul său. Dacă mecanica pieselor e demnă de un Labiche, răuata acestuia din urmă e palidă față de monstrozitatea comică a lui Caragiale, care, aidoma lui Flaubert, e fascinat de prostia burgheză."

Jean Pierre Thibaudat își continuă comentariul, descifrîndu-l pe Caragiale cu cheile oferite în postfața volumului de Eugen Ionescu, din care citează:

"Deformarea limbajului, obsesia politică sunt atît de mari încît toate actele vieții se scaldă într-o bizară elocvență, alcătuită din expresii pe cît de sonore pe atît de sublim impropri, în care cele mai teribile non-sensuri se acumulează cu o bogăție inepuizabilă, servind ca nobilă justificare celor mai abjecte acțiuni: prietenii sunt trădați "în interesul partidului"; dama înșelată zvrile vitriol în obrazul amantului fiindcă e "republicană"; o delatiune politică anonimă e "semnată cu curaj".

Capodopera acestui teatru "absurd fantastic" este "O scrisoare pierdută", asupra căreia vom reveni cu ocazia montării ei, neîntîrziate. Pînă atunci, scrie Jean Pierre Thibaudat, delectați-vă cu această replică (pe care o vom transcrie în franceză, tocmai pentru a avea o idee asupra traducerii): "Voilà par conséquent mon opinion: de deux chose l'une, permettez, ou bien on révisé, j'accepte, mais on ne change rien; ou bien on ne révisé pas, j'accepte, mais alors on change par-ci par-là, dans les points essentiels. Il n'y a pas à sortir de ce dilemme... J'ai dit".

PENULTIMA ORĂ

INSTITUTUL ROMÂN DIN FREIBURG (Germania)
FUNDAȚIA CULTURALĂ ROMÂNĂ DIN MADRID, CENTRE
ROUMAIN DE RECHERCHE (Paris), CASA ROMANEASCĂ
(Paris), SOLIDARITE UNIVERSITAIRE FRANCE-
ROUMANIE, APOZIȚIA (München), HYPERION (Paris), PRO
BASARABIA ȘI BUCOVINA, ASOCIAȚIA CULTURALĂ
ROMÂNĂ (Hamilton - Canada) organizează în zilele de 20, 21, 22 și
23 mai 1994, la DOMUS MEDICA - 60, Bd. de la Tour Maubourg,
75007 Paris SIMPOZIONUL :

EXILUL ROMANESC, IDENTITATE ȘI CONȘTIINȚĂ ISTORICĂ

Rev. Mircea ALEXANDRU, Daniel AFTALION, Leonid ARCADE,
Petre Mihai BACANU, Theodor BACONSKI, Silvia BĂDESCU,
Gheorghe BĂLAȘU, Nicolae BALOTĂ, George BANU, Paul
BARBĂNEAGRĂ, Iancu BIDIANU, Ioana BRĂȚIANU, Maria
BRĂȚIANU, Rev. Gheorghe CALCIU, Ion CARAMITRU, Theodor
CAZABAN, Costin CAZABAN, Matei CAZACU, Pavel CHIHAI,
Alexandru CIORĂNESCU, Antonia CONSTANTINESCU, Emil
CONSTANTINESCU, Corneliu COPOSU, Doina CORNEA, Radu
CREANGĂ, Vasile CRIVĂȚ, Dan CULCER, Camilian
DEMETRESCU, Radu ENESCU, Ștefan J. FAY, Ion GAVRILĂ
OGOREANU, Alexandru GHIKA, Claus HEITMANN, John
HALMAGHI, Alexandru HERLEA, Virgil IERUNCA, Ion
IOANID, Roxana IORDACHE, dr. Vasile ILIESCU, dr. Rodica
IVANOV, Monica LOVINESCU, Niculae LUPAN, Cristian
MITITELU, Bujor NEDELCOVICI, Basarab NICOLESCU,
Alexandru PALEOLOGU, Theodor PALEOLOGU, Octavian
PALER, Marcel PETRIȘOR, Ion PISO, Cicerone POGHIRC,
Mihai PUPĂZAN, Banu RĂDULESCU, Ion RAȚIU, Aureliu
RĂUȚĂ, Ion SOLACOLU, Sanda STOLOJAN, Vlad STOLOJAN,
Nicolae STROESCU-STĂNIȘOARĂ, Ion VARLAM, George
CARPAT VOCKE, Dinu ZAMFIRESCU.

21 mai, ora 20, 30, Seară de poezie - "ÎNTOARCEREA LA EMINESCU"

Recital: ION CARAMITRU

22 mai, ora 20,30 "MUZICĂ TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ"

Recital: GHEORGHE ZAMFIR

Vineri, 20 mai : Identitatea și legitimitatea exilului
românesc. Sîmbătă, 21 mai : Contribuția exilului
românesc la cultura occidentală contemporană.
Duminică, 22 mai (9,30-13) : Martiriul neamului nostru,
criteriu moral al exilului. Duminică, 22 mai (15-19) : Haosul
politic și moral al României de azi. Luni, 23 mai (9,30-13) :
Instituțiile culturale și publicațiile exilului, (15-19) :
Mărturii și perspective. 23 mai, ora 21, cină comună.

intrarea liberă

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC CREȘTIN-DEMOCRAT

Vă invită să asistați la conferința Domnului
CORNELIU COPOSU, senator de București,
președintele PNȚCD, intitulată "Situția di
România și perspectivele ei", care va avea loc
miercuri, 18 mai 1994, orele 18,30, sala de
conferințe a Bisericii Auteuil, 104 Av. Th.
Gauthier, 75016 Paris (M° Eglise d'Auteuil)

ZIUA EROILOR LA PARIS ȘI LA SOULZMATT

Biserica Română Unită din Paris și AFDPR - filiala Franța
vă invită să participați la două importante evenimente:

1. Joi, 9 iunie 1994 (Înălțarea Domnului), la ora 15, se va
comemora Ziua Eroilor în Cimitirul Montmartre (Metro Place de
Clichy sau Blanche) la mormîntul simbolic în amintirea românilor
căzuți pentru Dumnezeu și democrație între anii 1944-1989.
Instrumentiști militari francezi vor intona semnalul pentru morți.

2. Sîmbătă, 11 iunie 1994, la ora 13 se va comemora Ziua
Eroilor în cimitirul Soultzmat (Alsacia), unde dorm 687 de tineri
români, căzuți în primul război mondial ca aliați ai Franței. Pentru
cel de al 14-lea pelerinaj anual, un autocar va pleca din Paris, de la
Biserica Ortodoxă Română, vineri 10 iunie, la ora 23. Revenirea la
Paris, în același loc, sîmbătă, 11 iunie, la ora 23. Costul unui bilet
este de 200 Fr.

Localitatea Soultzmat este situată în Alsacia, pe șoseaua Colmar-
Belfort, gara Rouffach. La pelerinaj vor participa români din toata
Europa occidentală.

CASA ROMANEASCĂ

CENTRUL ROMÂN DE CERCETĂRI DIN PARIS
anunță amînarea, la o dată ulterioară, care va fi
comunicată din timp, a conferinței care trebuia să aibă loc
sîmbătă, 28 mai 1994.

DECESE În 26 aprilie s-a stins din viață marele actor GEORGE
CONSTANTIN; Compozitorul Mișu Iancu; etno-muzicolog Virgil Medan; ing.
Dona George; Marin Vasilica; Emil Ajitariței; Suiu Victor; Ionescu Stana Milica;
Constanța Mărgăritescu; ing. Nicolae Căplescu; Aurel Calancea; dr. Silviu Gradu;
prof. Nicolae Jitaru; Elena Dumitru; prof. Eugen Pop; Anghel Eclemea; Ion
Stoica; Lili Racoviță Vernescu; prof. dr. Gh. Frăpîlă; regizor Adrian Nicolau; prof.
Stella Nicolau; acad. prof. Sabba S. Șețfănescu; Nelu Mihăilescu; Viorica Enescu;
Vasile Pârveu; gen.mr.(r) Dumitru Ardeleanu; Lucia Matei; Matei Lungu;
Florică Popescu (Dobrescu) Ion Mihăilescu; Sorin Enăchescu; Culea Valentin
Nicolae; Mișu Cuperman; Costică Porime; dr. Mihai Dumitru; inv. Lungu N.
Dumitru; plastician Ladislau Korda; Dumitru C. Bălăceanu; Paula Anghel;
Victoria Marghescu; ing. Horhogeia Mihai; ign. Alexandru Atanasiu; dr.
Gheorghe (Puiu) Vasiliu; ing. Carol Wilhelm Schlesinger; Marioara Bassarabescu;
dr. Dănilă Octavian; dr. Gh. Popovici; Ctin Blidărescu; Tache Petrescu; Marin
Duran; ing. Vlad Cazacu; dr. Napoleon Ionescu-Vaideeni; prof. dr. doc. Mihai
Lazeanu; Ctin Caraghiorghopol; ing. Ion Preoteasa; Valentin Frăpîlă; ing. Mircea
Fâsie; ing. Alexandru Atanasiu; Dumitru Dobrescu; Dumitru Racoveanu-Rață;
Gh. Pășărică; arh. Eugen Pipemea; Maria Hrelea; Jeni Vlad; preot Ioan Petrescu;
ing. Mihai Crasnitschi; av. Gh. Murgoci; Adrian Mihalca; Iuliana Jerca; Cleopatra
Samborschi; Liviu Barbu; Petre Bratu; Sevasta Sănescu; preot Grigore Bolocan;
Constanța Demarat; prof. Chirica Alexandru; Petre Săndoiu.

le combat

Directeur: Michel Korné
ISSN 1148 - 7321

7/05/94

NUMERO 224

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit:
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSRALIE

USA 60 ou équivalent
USA 70 ou equivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33)-1) 41120370 Telefax (33-1) 46 02 14 37- Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LE FOND MONETAIRE INTERNATIONAL EN ROUMANIE (2ème partie)

En décembre 1993, la Roumanie a signé un accord avec le FMI qui devrait débloquer un crédit de 750 millions USD et permettre le déblocage d'autres crédits de la part du FED, de la BERD, etc..

L'accord comporte certaines mesures déjà énumérées dans le précédent article, destinées à combattre l'inflation et à privatiser les entreprises d'Etat.

Le présent article énonce les mesures restantes et analyse leur incidence sur la politique roumaine .

Une autre forme de privatisation consiste à céder les entreprises à leur personnel. Il s'agit là en fait plus d'une apparence que d'une réalité, car si certains membres du personnel peuvent fournir des certificats de propriété en paiement des actions qu'ils reçoivent, ce sont surtout quelques dirigeants qui pourront fournir le gros de ces certificats. La privatisation se résume dans ces cas à des écritures, sans versement de sommes effectives qui sont pourtant indispensables à la reprise et à la modernisation des entreprises.

Les autres méthodes de privatisation préconisées et appliquées par le gouvernement roumain sont également des artifices.

Ainsi les ventes aux enchères des entreprises sont quasiment toutes entachées d'irrégularités, la désignation de l'adjudicataire se faisant en fonction des liens personnels et non pas des sommes, des compétences ou des perspectives qu'ils offrent aux entreprises et à leur personnel.

Le FMI en est d'ailleurs bien conscient

Pour limiter ces pratiques et mettre un terme aux subventions de l'Etat qui épuisent les ressources du pays sans sauver les entreprises déficitaires, le FMI a exigé que la loi sur la faillite, en discussion depuis deux ans soit enfin publiée. L'application d'une telle loi exige toutefois l'institution de tribunaux commerciaux qui décident de la faillite. Or ces tribunaux ne sont pas encore organisés et il semble qu'ils ne le seront pas avant l'été 1994. En attendant la privatisation reste bloquée à l'exception de quelques rares entreprises qui trouvent en Roumanie même des étrangers qui viendraient investir des capitaux.

Pour 1994, les investissements étrangers devraient, conformément aux prévisions officielles, s'accroître de 84% par rapport à l'année précédente. La somme est dérisoire si l'on tient compte des faibles investissements qui existaient en Roumanie fin décembre 1993, et risque d'ailleurs de ne pas être atteinte.

Faute d'investissements et d'un redémarrage substantiel des activités

économiques, il y a tout lieu de craindre que l'inflation va également continuer. C'est ce que suppose aussi le FMI qui préconise pour la combattre non pas une production en croissance qu'il est difficile de réaliser avec les entreprises existantes mais bien une restriction de la consommation en plafonnant les salaires et en pénalisant celles des entreprises qui dépassent les augmentations officielles de salaire.

□

Cette dernière restriction est des plus nuisibles car elle décourage le peu d'éléments entreprenants qui peuvent donner une impulsion à l'économie roumaine.

En arguant des orientations et des objectifs fixés par le FMI, le gouvernement compte imposer des taxes pouvant aller jusqu'à 500% sur les dépassements des salaires par rapport à ceux des entreprises d'Etat. La mesure aura pour effet de décourager les éléments les plus dynamiques disposés à travailler dans le secteur privé ou, ce qui est pire, de les obliger à recourir à des moyens illégaux. Ainsi, les entreprises roumaines ou étrangères, qui exportent et peuvent disposer de devises, seront tentées de rémunérer leurs cadres dirigeants, en devises de manière occulte, pour échapper de la sorte aux taxations supplémentaires pour salaires excessifs.

Les entreprises elles-mêmes ne pourront payer de tels salaires qu'en fraudant le fisc et le contrôle des changes grâce à des trésoreries qu'elles se seront constituées en cachette à l'étranger.

Une fois de plus, l'on voit resurgir les tares de la mentalité répressive qui a été le seul élément moteur du régime précédent. Appliquée à l'économie privée et aux entreprises privatisées, cette mentalité risque de s'avérer tout aussi nocive qu'elle a été précédemment. Il paraîtrait beaucoup plus stimulant pour ces entreprises et pour l'économie de pouvoir accroître les salaires du personnel en proportion des investissements productifs et des exportations qu'elles effectuent. Les

investissements devraient d'ailleurs être totalement exonérés d'impôts en proportion de l'inflation rapportée au capital. Il s'agirait, dans un tel cas, de reconstituer les fonds de l'entreprise et de les maintenir au niveau initial. L'impôt ne devrait s'appliquer qu'aux bénéfices qui dépassent l'inflation.

Parmi les expédients auxquels les autorités roumaines ont recours pour donner l'impression qu'elles effectuent des privatisations tout en gardant le contrôle des petites et moyennes entreprises d'Etat une fois privatisées, la méthode la plus couramment utilisée est celle appelée MEBO. L'entreprise une fois vendue à long ou moyen terme aux salariés ne dispose ni de capitaux nouveaux, ni même de techniciens ou de dirigeants nouveaux. Elle conserve son ancienne direction, rete contrôlée par la nomenclature, cependant que sur le plan financier, elle dépend des banques d'Etat, qui se sont elles-mêmes privatisées en apparence, et restent de toute manière sous le contrôle direct de la Banque Nationale Roumaine et du Ministère des Finances.

Interrogé par un des hebdomadaires économiques, le chef du bureau de la Banque Européenne de Reconstruction et Développement (BERD) à Bucarest, Mike HICKS, considère que la méthode MEBO est loin d'être une solution miracle, telle que présentée dans certains milieux pour des considérations exclusivement politiques. Apparemment 40% des privatisations par la méthode MEBO serait actuellement déjà des échecs.

L'ampleur des critiques a été telle que MEBO semble sur le point d'être abandonné. Les autres méthodes existantes aboutissent le plus souvent aux mêmes inconvénients.

Le jeune cadre de la BEDR considère qu'en Roumanie, le transfert de propriété nécessaire à la privatisation se heurte en fait au Fond de Propriété d'Etat (FPE), qui est l'institution centrale de la privatisation. Selon un rapport de consultants étrangers, le FPE manque non seulement de

personnel, de locaux et de lignes téléphoniques pour répondre aux demandes, mais s'acharne surtout à conserver le monopole de toute initiative de privatisation, ce qui aboutit à les rendre inapparentes.

Aussi pour effectuer la privatisation des grandes entreprises, la BERD recommande d'avoir recours à des capitaux étrangers massifs.

Un problème spécifique à la Roumanie semble être en outre le faible niveau de compétence des investisseurs étrangers. Ce ne serait que tout récemment que des sociétés étrangères plus importantes commenceraient à s'intéresser au marché roumain. Quelques grandes banques occidentales auraient envoyé des émissaires pour étudier ses possibilités.

HICKS met également en garde contre la tentation d'encourager de manière excessive la privatisation par le truchement de petits investisseurs, car il craint qu'une telle mesure pourrait rendre ingouvernable toute entreprise privatisée.

□

D'une manière générale les accords entre le FMI et le gouvernement roumain qui couvrent la période 1994/1995 ont d'abord pour but d'arrêter l'inflation et ultérieurement de provoquer l'accélération de la privatisation.

C'est pourquoi les mesures prises pour arrêter l'inflation ont été beaucoup plus précises et risquent de s'avérer plus efficaces que celles nécessaires à imposer aux autorités roumaines actuelles, la privatisation des entreprises d'Etat grandes ou moyennes.

Les chiffres prévus pour la fin de l'année (le Combat du 22/04/94) ne sont guère plausibles.

Il est certes indéniable que l'arrêt de l'inflation une fois réalisé, entraînera ipso facto une privatisation de certaines entreprises et la fermeture de nombreuses autres.

Mais cela ne risque d'avoir lieu que vers la fin de 1995 et non pas avant la fin de l'année en cours, d'autant que les détenteurs du pouvoir réel font tout pour retarder l'application des accords.

□

L'implication politique des accords entre la Roumanie et le FMI est également considérable.

Les options du gouvernement ont été fortement réduites. Il peut soit ne pas appliquer les accords ou suivre les conseils du FMI, accélérer la privatisation, et de ce fait se retrouver à la fin de l'année en cours avec près de 2,5 millions de chômeurs. L'avantage de cette seconde option pour les détenteurs du pouvoir, serait qu'ils auraient près de deux ans pour remonter la pente, redémarrer l'économie et espérer réduire le chômage en dessous de un million, avant les élections prévues pour septembre 1996. Ce serait aussi la meilleure solution pour le pays.

Connaissant toutefois d'expérience, l'esprit des gens au pouvoir, il ne faut guère se faire d'illusion qu'ils auront le courage d'adopter cette solution qui seule, pourrait les sauver à terme. Il est en plus vraisemblable qu'ils continueront à tergiverser, à essayer d'obtenir les aides du FMI, soit les 750 millions de dollars prévus pour l'année en cours, et de nouveaux crédits pour 1995.

S'ils obtiennent les crédits du FMI, ils doivent pouvoir également débloquer, pour l'année en cours, près de deux milliards de dollars d'autres crédits provenant d'institutions et organismes internationaux, subordonnés aux crédits du FMI. Avec ces crédits, qui représentent à peu près un quart du budget annuel de la Roumanie, le pouvoir actuel compte gagner du temps, retarder les licenciements, en retardant la fermeture des entreprises non rentables et au besoin organiser des élections anticipées. Les sondages récents ne lui ont toutefois pas été favorables, et même en freinant les licenciements par des subventions, il risque de se retrouver dans le courant de l'année 1995 ou début 1996, avec les deux millions et demi de chômeurs inévitables, et les caisses vides. Quant aux entreprises qui devaient être privatisées, elles seront totalement dépassées, et irrécupérables. Dans un tel contexte le parti au pouvoir et l'actuel président auront du mal à se faire réélire en septembre 1996.

Conscient de ces alternatives, Iliescu, et son parti font déjà tout pour attirer l'opposition dans un gouvernement de coalition, pour lui faire partager les responsabilités.

□

Nous avons vu dans le Combat du 22/03/94, qu'un gouvernement de coalition avec l'opposition où avec quelques éléments hybrides de cette dernière, n'avait aucune chance d'infléchir l'orientation politique de la Roumanie. Ceux qui détiennent le pouvoir effectif, le Service Roumain d'Information (SRI) et les dirigeants de l'armée, ne peuvent pas s'accomoder d'une économie de marché, qui à son tour ne pourrait s'accomoder de ce pouvoir occulte. Un gouvernement de coalition serait encore moins efficace pour promouvoir et accélérer les réformes, que ne le sont les quelques rares réformistes, qui ont la vedette dans l'actuel gouvernement. Sans pour autant avoir le pouvoir, les réformistes bénéficient de la pression exercée par une opposition qui gagne difficilement mais inexorablement du terrain dans l'opinion roumaine.

Si le programme du FMI doit être appliqué, peut importe que ceux qui l'appliquent soient les gens de l'actuel gouvernement ou une coalition entre le parti gouvernemental et l'opposition. Ce qui importe ce sont les résultats. Si ces résultats s'avéraient satisfaisants, ce sera de toute manière le parti gouvernemental qui en tirera les avantages, même si l'opposition a participé à un gouvernement de coalition.

Si par contre le programme n'est pas

appliqué, où ne l'est que partiellement, en réduisant l'inflation mais en maintenant artificiellement les entreprises non rentables, le nombre des chômeurs continuera à s'accroître jusqu'en 1995. Il est préférable dans ce cas, pour la Roumanie aussi bien que pour ses partenaires étrangers, qu'il existe une alternative politique constituée par l'opposition actuelle. Dans deux ans, cette opposition finira par se structurer, et par se débarrasser des éléments hybrides pour avoir un noyau capable de former un gouvernement et de conduire une politique différente.

La Roumanie a de toute manière la perspective de deux à trois années difficiles. Un gouvernement de coalition ne saurait y remédier ni même atténuer les difficultés de la très grande majorité de citoyens. Il ne pourrait qu'avantager à court terme quelques dirigeants de l'opposition qui risqueraient toutefois par la suite, de voir leur avenir politique compromis.

Le gouvernement de coalition aurait un autre inconvénient. S'il devait réussir, celui-ci bénéficierait surtout à l'actuel président et à son parti, écartant de ce fait pour longtemps la possibilité d'une alternative politique, et donc d'une démocratie réelle pour la Roumanie. Si toutefois le gouvernement de coalition devait échouer, les bénéficiaires en seraient les partis extrêmes, formés des membres de l'ancienne nomenklature, dont les uns arborent les convictions de la gauche totalitaire et les autres de l'extrême droite. En fait les uns comme les autres sont fortement imprégnés de la tradition nationale communiste de Ceausescu.

La Roumaine, les pays avoisinants, et le reste de l'Europe n'ont guère intérêt à voir s'étendre vers l'embouchure du Danube une telle idéologie. Elle serait infiniment plus dangereuse que ne le sont en Italie les néo-communistes ainsi que les néo-fascistes qui se sont disputés le pouvoir lors des dernières élections.

L'Italie, tout en traînant l'héritage de la mafia, du fascisme, et d'un parti communiste qui lors de ses moments de gloire avait plus du tiers du corps électoral derrière lui, est porteuse d'un esprit de tolérance et bénéficie de conditions de vie grâce auxquels les partis extrêmes n'ont jamais atteint la virulence du stalinisme ou de l'hitlérisme.

En Europe du Centre et de l'Est, l'esprit de tolérance a été longuement étouffé par un demi siècle, en Russie par 70 ans de communisme. Aussi les adeptes du nationalisme y rassemblent toutes les tares des mafias, et y ajoutent la brutalité et l'intolérance des totalitarismes de l'extrême droite et de l'extrême gauche. Ce serait de ce fait, une grave erreur, de n'offrir aux électeurs de l'Europe du Centre et de l'Est, en l'occurrence aux électeurs roumains avant ou en 1996, comme seule alternative, une coalition qui aura échoué ou l'alliance des partis extrêmes.